

# PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.  
Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

---

Štev. 23. V Gorici, dne 15. decembra 1910. Pečaj VI.

---

**Obseg:** 1. Kmetovalcem v Trstu in okolici; 2. Poraba svinj za pleme; 3. Akcija za izvoz primorskih vin v prekmorske dežele (Nadaljevanje in zvršetek); 4. Gospodarske drobtinice; 5. Poročila; 6. Okrožnice; 7. Na novo priglašeni udje »Gor. kmet. društvu«.

---

## Kmetovalcem v Trstu in okolici!

„Kmetijska družba za Trst in okolico“ opozarja svoje člane, ki še niso plačali udnine za l. 1910, da to čim prej store ker se leto bliža h koncu in ker mora družba plačati domači strokovni list „Primorski Gospodar“ katerega udje prejemajo.

Udnina se lahko plačuje potom družbinih gg. odbornikov in zaupnikov, ali pa direktno pri tajništvu v družbeni pisarni.

Objednem vabi kmetijska družba vse kmetovalce in posestnike tržaške okolice k pristopu.

Družba ima hvalevreden namen podpirati kmetijstvo; osobito vinorejo, sadjarstvo, živinorejo in vrtnarstvo v tržaški okolici in iti v vseh kmetijskih zadevah in nasvetih, svojim članom na roko. Letnina znaša 2 K in za to svoto dobe udje brezplačno izborni strokovni list „Primorski Gospodar“. Potom družbe dobivajo člani po znižani ceni in zajamčeni kakovosti: semena, umetna gnojila, živinska krmila, sadno drevje in druge kmetijske potrebščine.

Veliko nalogo ima družba, pred seboj, ki jo mora na korist kmetovalcev le tedaj z pridom dovršiti, ako najde ona trdno oporo v zavednih kmetovalcih samih; zato prosimo, da nobeden ud ne odstopi, pač pa vsak po svoji moči skuša pridobiti z novim letom novih udov.

Le če bomo skupno in z združenimi silami delovali, se nam je nadejati uspehov in boljše bodočnosti.

Klic po samopomoči odmeva danes na vseh koncih in krajih ter pri vseh stanovih in konečno mora tudi kmetovalec

seči po samopomoči. V samopomoči je rešitev kmetijskega stanu; javni činitelji pa imajo dolžnost, kmetovalca pri njegovi nameri, da si sam pomaga, krepko in do skrajnosti podpirati. Kmetovalec si pa mora sam pomagati in se enako drugim stanovom združevati na skupni boj za svoje pravice in koristi.

Kmetijski družbi tržaški ne gre za gmotne vspehe, doseči hoče le gori označeni namen, kajti vsak nov ud je sodelovalec za dovajanje našega kmetijskega stanu k blagostanju. To je edini cilj naše družbe, ki mora biti tudi prisrčna želja vsakega pravega rodoljuba. Jereb.



## Poraba svinj za pleme.

V „Gospod. glasniku“ piše o tem pl. Naredi to-le :

Splošno dela vsak svinjerejec na to, da bi lahko mlade svinje, kakor hitro se da, rabil za pleme, da bi v kratkem času imel kako korist od njih, da bi kapital, ki ga ima v njih naloženega, kakor hitro se da, dobil in spravil do obresti. Vendar pa ne moremo dovolj svariti pred prezgodnjo uporabo svinj za pleme, ker vpliva večkrat neugodno na dobri razvoj živali. Čim bolj pravilno ravnamo s plemenskimi svinjami, tem boljše in lepše uspehe bomo dosegli z njimi. Večkrat pa se ravno tukaj gode mnogi in veliki pogrški, ki se potem občutno maščujejo. Na drugi strani pa zopet vidimo, da se trati dragoceni kapital, ki je baš v plemenskih svinjah, stem, da se take svinje ne rabijo dovolj dolgo za pleme.

Večkrat se zgodi, da se prasice že po drugem ali tretjem porodu začno pitati in da dosežejo mrjasci komaj drugo leto. To se mora imenovati tratenje in zapravljanje; pri prasicah se namreč začne največja plodovitost šele ko tretjič vržejo in tudi mrjasci so od drugega leta naprej najplodovitejši. Tudi ne smemo prezreti, da se vse dobre plemenske lastnosti bolj zanesljivo podedujejo od odrastlih in zrelih živali, kakor od nedoraslih. Poraba premladih živali za pleme pa je velika in žalibog zelo pogosta napaka, ki provzroča mnogo škode. Prezgodaj za pleme porabljene živali zaostanejo v rasti; to se

kaže posebno pri prasica, ki jih brejost zelo izrabi, ker mora v tem preživljati nele sebe, ampak tudi mladiče. Tudi se taka žival zgodaj izrabi, plodovitost pri prasica in mrjascih kmalu poneha. Tretja in največja škoda pa tiči v tem, da je tak zarod slaboten, puhel, kar lahko provzroči, da se sčasoma docela izgube vse dobre lastnosti kakega plemena.

Ljudje sicer večkrat mislijo, da bode s posebno dobro rejo in oskrbo marsikaj popravili, a tudi to gre le do neke meje; saj je pravilna reja in oskrba že sama na sebi nekaj težavnega.

Za pleme naj se porabi svinja, ko je spolno popolnoma zrela. To je odvisno od raznih okolščin in se torej prej ali slej pokaže. Pri tem igra veliko ulogo prašanje, kako se žival hrani in kako se je razvila.

Pri zgodaj zreli živali se gonja prej pokaže, kot pri pozno zreli, to je pri oni, ki se počasi razvija. Ker pa je zgodnja zrelost v bistvu posledica hrane, ki ima mnogo beljakovine in superfosfata se pač popolnoma naravno dobro rejena živina začne prej goniti kot slabo rejena. Zgodaj se spolni nagon zbudi tudi če skupaj pustimo ženske in moške živali.

Ko se začne svinja rabiti za pleme, mora doseči vsaj že polovico svoje rasti. Če vzamemo, da je rast naših domačih svinj dokončana z dvema letoma ali dvema in pol, ko premene svoje zobe, potem dobimo pravilo, da moramo začeti svinje pripuščati po dvanajstem ali po petnajstem mesecu.

Navadno je svinja porabna za pleme do svojega desetega ali dvanajstega leta. Redko pa se zgodi, da bi dočakala to starost; razun če je zelo lepa, prenaša svoje dobre lastnosti na zarod in daje mnogo in krepkih prešičkov. Dolgo rabo mrjasccev moramo zelo priporočati; to pa je tudi mogoče, če jih primerno krmimo in pravilno rabimo za pleme. Če pa ne ravnamo dobro z njim, potem postane rad hud in težek. Tudi zaradi tega ga navadno ne moremo dolgo imeti, ker bi morali k njemu pripuščati njegovo sorodstvo ali celo zarod, kar naj se pa na noben način ne zgodi.

Prašanje, kako dolgo naj rabimo prasice, se ravna navadno po njihovi plodovitosti; rabijo naj se dokler dajejo lep zarod, ki ga lahko same redijo. Če jih primerno krmimo, jih lahko rabimo do njihovega šestega leta. Navadno so prasice v

četrtem ali petem letu najbolj plodovite in v tej dobi svoje prešiče tudi najboljše napajajo.

Na vsak način pa naj vsak svinjerejec vedno misli, da je v njegovem lastnem interesu, da dobre plemenske živali res tudi kolikor mogoče dolgo rabi za pleme. Saj je plemenska vrednost take živali neprimerno večja ko vrednost njenega mesa; mehko in nežno meso pa je pri dveletni prasici ravno tako nemogoče kakor pri štiriletni. Isto velja seveda tudi o mrjascu.

Izborna plemena se lahko dobe in trajno ohranijo le s starimi, zreliimi plemenskimi živalmi.



## **Akcija za izvoz primorskih vin v prekmorske dežele.**

(Nadaljevanje in zvršetak.)

V Parizu popije vsak človek približno 237 l vina, a na Francoskem približno nad 120 l vsak prebivalec. To množino litrov pa je preseгла Italija l. 1909 in sicer se je preračunilo, da je popil vsak prebivalec približno 170 l, dočim pride v Avstriji na osebo samo 20 l. Več vina se popije, kadar so cene zelo nizke in kadar je možno konkurirati s pivom. Ta oblika pitja je za vinogradnika problematične gospodarske koristi, kajti zanj je treba, da vino drago proda, da pokrije s tem stroške za pridelovanje.

Sprejemši gornje pogoje, poskrbeti bi se moralo nujno za izvoz avstrijskih vin, a vrhu tega bi moral poskrbeti slavni Trgovski muzej z ozirom na inicijativo, ki jo je sprožil, da bi naši vinogradniki ta korak ne le odobrili, ampak da se obvežejo podpirati to podjetje vsestranski.

Težkoče, katere bo treba prebiti, bodo sicer velike, kajti odpreti bo treba našemu vinu pot, bojuje se z drugimi konkurenčnimi državami, katere so si že tuja tržišča osvojile in ki uživajo zaupanje.

Trtorejci drugih držav so lahko triumfirali, ker jih je podpirala in se za nje žrtvovala njih vlada, ki je naklonila trto-

reji vso pozornost in pomagala pri izvozu vina na vse mogoče načine. V teh slučajih, kjer je izreden boj, incijativa posameznikov le malo izda, ako jo ne podpirajo in priskočijo na pomoč takšni, ki morajo poskrbeti za izvoz t. j. vlada. Naš uspeh je odvisen v tem slučaju le od državne podpore.

Potreba je toraj, da nam jamči država za vse take olajšave, ki jih nudijo druge države svojim vinam, oziraje se pri tem na to, da prodaja Francija v Buenos Aires liter vina po 30 cent., ker za prevoz vina in soda nič ne plača, izvzemši užitninskega davka.

Če se hoče uzdržati to konkurenco, se je treba dobro pripraviti, dobro organizirati in poskrbeti za podporo od strani vlade.

Ako nam le prvi korak spodleti, bi obupali in ponesrečilo bi se v bodoče vse podjetje. Zato se bo treba pripraviti za resno delo in zagotoviti si vse olajšave, ki bi vspeh lahko omogočile.

Konsulent Vrbka pravi, da se da sklepati iz izvajanj g. Davanzo, da je treba za tržaško vinsko kupčijo primernih podpor, ako se hoče, da se ista razvije in sicer:

V prvi vrsti je treba poskrbeti za to, da se spravi vino z ladij naravnost na železniško postajo, ali pa da se spravi za malo časa v Trstu, ako se bo razpošiljalo po Avstriji. V to svrho naj bi služil novi hangar ob pomolu Sanita, z druge strani naj bi se pa napravili novi magazini in sicer ako je le mogoče v prosti luki, ki naj bi služili za hranenje onega vina, katero bi se imelo izvažati v inozemstvo.

Da bi se pa zadostilo kupčijskim zahtevam, tičočih se vina, namenjenega za izvoz v inozemstvo, kakor tudi za razpošiljanje po naši državi, bilo bi morda umestno, ko bi se ustanovil poseben magacin v prosti luki, kjer bi se eventualno shranjevalo ono vino, ki se je pridelalo v carinskem okolišu.

N. S. g. namestnik pripomni, da kolikor je njemu znano, je magacin, nahajajoči se na trgu Giuseppina, določen ne le za hranjenje dalmatinskih, ampak tudi istrskih vin in praša, zakaj se istrski izvažalci vin tega magacina ne poslužujejo.

Dvoro svet. Minas pravi na to, da rabijo magacin na trgu Giuseppina navadno le uvažalci dalmatinskih vin, ker

se razklada na tamošnjem obrežju skoraj izključno le iz Dalmacije uvoženo blago in da so si plovne družbe, ki prevažajo blago iz Dalmacije, izbrale prav ono obrežje za izkrcavanje, vsled tega se spravljajo v oni magacin izključno le dalmatinska vina. Sicer bi se pa ta magacin lahko rabil tudi za istrska vina. Zadevo, tičočo se hangarja, o katerem je že ponovno govoril g. Davanzo, je treba spraviti na jasno. Hangar je namreč bolj priprosto stavbišče, v katero se shrani za razpošiljanje določeno vino le za malo časa, oziroma da se hrani le malo časa, ko se je pripeljalo, bodisi da se vino s parnikov razloži in v kratkem zopet vkrca in odpošlje. Hangerjev se toraj sploh ne more rabiti za posebne manipulacije, kakor za rezanje, za filtriranje vina in tudi ne za to, da bi ostalo vino v njih dalj časa, zato bo težavno uporabiti jih v prej označeno svrho.

Vse drugo pa je magacin. Magacini, ki so navadno nekoliko oddaljeni od obrežja, bi se dali uporabiti v to svrho in se lahko tudi za to prirede. V prosti luki so razni magacini, ki bi bili po njegovem mnenju za to pripravni.

G. k o n z u l e n t V r b k a poudarja potrebo magacinov v Trstu, da bi se s pomočjo istih osredotočila kupčija z istrskimi vini. S tem bi se dvignil ne le izvoz vina, ampak tudi razprodaja vina v Avstriji sami, ker bi prišlo s tem v Trst na tisoče vagonov onega vina, ki prihaja sedaj preko Reke v Avstrijo.

Pri tej točki se N. S. g. namestnik poslovi in zaprosi, da ga o razvoju cele akcije obvestijo, ker je vedno pripravljen, podpirati zapričeto akcijo.

G. D a v a n z o predlaga glede tega in v smislu njegovega poročila pod točko II., da naj bi se z ozirom na enakost vinskih tipov priredil kongres, h kateremu naj bi se povabil svetnik Portele in Ertl, ki sta se že bavila s to zadevo in uspešno sodelovala pri takšni akciji v drugih deželah.

Prof. M o r p u r g o pripomni, da bi taka akcija, ki je čisto kmetijske narave, presegala meje namena, katerega je hotel doseči Trgovski muzej glede izvoza vin v prekmorske dežele; sicer pa se ne bo branil sodelovanja, ako je odsek s tem zadovoljen.

P r e d s e d n i k pripomni, da se bo moral baviti Trgovski muzej tudi z enotnostjo vin (enakost vinskih tipov), ker je ta zadeva v tesni zvezi z izvozom vin v prekmorske dežele.

Dr. Portelli pravi, da kar se prireditve društvenih kleti na Goriškem tiče, bi prišle te v poštev samo v Brdih in na Vipavskem, kajti v furlanski nižavi se že dobi kleti pri velikih posestnikih in v teh se nahaja že sedaj večja množina takih tipičnih vin, ki slove v kupčiji.

R u b b i a odobruje ono, kar je rekel dr. Portelli in pravi, da je prepričan, da bi ona akcija, kakršno je predlagal gosp. Davanzo, gotovo koristila gotovim krajem na Goriškem. Sprejme se nato predlog g. Davanzo in pozove ravnateljstvo Trgovskega muzeja, da naj se s to zadevo še nadalje bavi in poroča o tem v bodoči seji.

Dr. C u c o v i c h predlaga z ozirom na važnost, ki jo ima ta zadeva za obe deželi in katerih uprave se za njo zanimajo, naj se povabijo k bodočemu posvetovanju tudi dotični deželni odbori, oz. naj bi te zastopal po en odbornik. Predlog se sprejme.

D v o r. s v e t n i k Minas pravi, da je neobhodno potrebno, če se hoče formulirati načrt tičoč se magacinov, da se podajo navzoči gospodje popoldne v prsto luko, da si ogledajo magacine, ki so tam, in da se potem izrazijo, ali so za to sposobni ali ne.

Sprejme se to povabilo in določi, da se snidejo navzoči na licu mesta ob 5. uri popoldne.

Kar se drugih predlogov tiče in sicer onih pod točkami 3, 4 in 5, sprejel se je z večino oni akcijski program, o katerem se je razpravljalo v poročilu, in naroči se Trgovskemu muzeju, naj konkretira v sporazumu z obema pokrajinskima odsekoma detailiran program in naj napravi preudarek tičoč se stroškov za izvedbo poprav in obenem preudarek, tičoč se podpore, ki se ima zaprositi od države; vse to naj se predloži v eni prihodnjih sej, katera naj se skliče koj, ko bo ves material pripravljen.

Seja se je zaključila ob 3. popoldne.

Dne 20. junija 1910 ob 5. uri popoldne so obiskali gospodje obeh odsekov nekatere magacine ter našli, kakor najbolj pripravnega v ta namen, magacin v pritličju št. 2 A. Gosp. dvorni svetnik Minas predloži kopijo podrobnega načrta magacinov v svrhu proučevanja, kako bi se dali ti prostori z malimi troški preurediti, da bi odgovarjali svojemu namenu. Izročene načrte je odstopil Trgovski muzej isterskemu kmetijskemu zavodu.



## GOSPODARŠKE DROBTINICE.

**Laneno seme** se uporablja v prvi vrsti za izdelovanje olja, ako pa ni seme predrago, se rabi včasih tudi za krmo. Že sama ukuha iz lanenega semena je za živinorejca precejšnjega pomena, kajti če se da ta ukuha živini, ki je zaprta, gre potem blato laže od nje; takšna ukuha pa tudi jako olajša odstavljanje telet, zato se v takem slučaju posebno priporoča. Če se poklada laneno seme kravam nekaj dni, preden storijo, imajo ob porodu več mleka. Posebno pa hasne laneno seme mladim prašičem.

**Pred zimo preorano, je na pol pognojeno**, pravi kmečki pregovor, ali vzlic temu, da so se z oranjeja pred zimo njive na pol pognojile, vendar ni še s tem rečeno, da naj se pusti potem njive na miru. Ko so se njive na čez ali na debelo preorale, naj se raztrosi po vrhu že sedaj primerna množina Tomazeve žlindre in kalijeve soli, a raztrosijo naj se prejnavedena gnojila tudi po travnikih in deteljiščih. Če se raztrosijo gnojila sedaj, smo lahko gotovi, da bodo prihodnje leto učinkovala, nasprotno pa nismo gotovi učinka v onem letu, če jih raztrosimo šele spomladi.

**Kako naj se oskrbuje breja svinja.** Kakor hitro se uverimo, da je ostala svinja breja, loči naj se od prešičev, namenjenih za pitanje, kajti krmiti in oskrbovati se mora drugače nego pitanec. Če je le mogoče, naj se pusti breja svinja na prosto, da se razhodi, a krmi naj se tako, da bo dobro rejena, pa ne debela, kajti drugače težko stori. Kisle ali skisane krme se brejim svinjam ne sme pokladati, posebno ne, kadar doje. Najboljša krma za brejo svinjo je ječmen. Odrasli svinji naj se da vsak dan po 6—7 kg krompirja in 1,5—2 kg ječmena. Če imaš pozimi kaj sočne klaje, kakor pese ali korenja pri rokah, daj ji tudi tega, ker doječi svinji jako koristi. Kakor odvisi množina mleka pri kravah od prirojene mlečnosti, pa tudi od vrste krme, ki se poklada, in od dobrega oskrbovanja, tako je seveda tudi pri svinjah. Če krmiš kravo, ki molze, s tako krmo, da se z njo opita, krava mleko polagoma zgubi, še bolj pa moraš gledati pri svinji na to, da ne postane preveč debela, kajti doječa svinja mora imeti kolikor mogoče mnogo mleka. Pokladaj toraj doječi svinji le tako klajo, ki gre v mleko, in ne takšno, po kateri se odebeli in ki jo preveč segreje.



**Da se pokončajo podgane,** priporočajo nekateri, naj se razreže pluta ali probkovina na majhne kosce in prav dobro pocvrte na svinjski masti ali maslu, ter raztrosi na takem kraju, kamor prihajajo podgane. Trdi se, da žro podgane pocvrto probkovino prav rade in ker jim želodec te stvari ne prebavi, da vsled tega potem poginejo.

**Kupuj le pristne otrobe in ne daj se opehariti!** Ko kupuješ otrobe, pazi, da ne kupiš ponarejenih, kajti tudi pri otrobih te lahko marsikdo oslepari. Pšeničnim in rženim otrobom se primešavajo včasih ovseni in rajževi otrobi, semlete turšične latice ali koclji in celo žaganje t. j. take stvari, ki nimajo nikake redilne moči. Ne čudi se toraj, če ti krava marsikdaj, dasiravno ji pokladaš otrobe, nič več mleka ne da, kakor če bi jih ne dal, ali če se prešič z otrobi nič bolj ne pita, kakor brez njih. Pazi toraj, ko otrobi kupuješ, in kupi jih le tam, kjer ti jamčijo, da so pristni. Ne glej preveč na malo razliko v ceni, kajti s cenim blagom, če ni pristno, imaš lahko več zgube nego za 2 ali 4 dvajsetice!

**Kaj je to apneni dušec?** Apneni dušec je neko gnojilo nove vrste in zdi se, da bi lahko služilo v nadomestek za precej dragi solitar. Apneni dušec se dobiva namreč iz karbida, ki se rabi za dobavo acetilena. Če se karbid na drobno zmelje in močno segreje, kar se pa lahko izvrši le potom elektrike in vodi preko njega zračni dušec, se spoji ta poslednji s karbidom, kar da potem apneni dušec, kateri vsebuje kakih 20% dušca. Tak apneni dušec pa se v zemlji razkroji in izvrstno vpliva v takih zemljah, ki vsebujejo malo apna.

**Za rezanje sadnih cepičev** za zimsko cepljenje je sedaj in v januarju najprimernejši čas. Za cepiče odreži le takšne enoletne mladike, ki imajo debele in špičaste popke in sicer je za cepič najbolj sposoben srednji del mladike, kajti na spodnjem delu mladike so večidel le listni, v sredini lesni, na vrhu mladike so sicer tudi lesni popki, a les ni dovolj zrel. Ko si cepiče nabral, zreži jih v majhne snopiče, priveži na snopič leseno tablico, katero najprej namaži z oljuato redko barvo in napiši potem sadno vrsto. Nato skopaj v zemljo tako globok jarček, da bodo cepičevi snopiči, ko jih postaviš pokončno vanj in prisuješ, do polovice z zemljo prisuti. Če jih nameravaš rabiti za pomladansko cepljenje prisuj jih na osoj-nem prostoru, da prezgodaj ne poženejo.

## POROČILA.

**Poročilo o razstavah goveje živine v planinskem govedorejskem ozemlju.** Letošnje razstave so bile vsled slabe košnje in pičlega pridelka krme lanskega leta — kakor tudi vsled visokih cen, živine izvanredno veliko odprodane in odpeljane v druge kraje — na sploh dobro obiskovane. Posebno je bilo opaziti to na razstavi v Tolminu, kjer je bilo primerjaje prejšnim letom, jako malo razstavljenih lepih, težkih krav in to vsled ugodnih trgovskih zvez in bližine železniške postaje.

Na razstavi v Cerknem je bilo opaziti napredek, primerjaje prejšnim letom, a potreba bode še veliko truda, da pridejo cerkljani do višine napredka drugih sodnih okrajev.

Kakor že zgoraj omenjeno, ni nudila razstava v Tolminu letos toliko lepih in težkih krav kot prejšna leta, a v nadomestilo je bilo pa jako veliko prav lepih junic.

Razstava v Kobaridu nam je nudila največ lepih in težkih krav izmed vsih razstav. Bilo je v resnici težko izbirati in premirati. Jako slabo pa so se obnesli biki, kar gotovo ni ugodno za napredek v živinoreji. Opažati je, da so bile na razstavah v Kobaridu skozi vsa leta več ali manj zastopane vse občine sodnega okraja razen občin na levem bregu Soče, dasi ne nudijo nič manj ali še veš ugodnosti do napredka v živinoreji kot druge občine.

Razstava v Bovcu tudi ni nazadovala glede prejšnih let. Vsa razstavljena živina je bila lepa. Izmed vseh razstav so bili tu razstavljeni najlepši biki.

Na splošno se je opazilo na vseh razstavah pomanjkanje lepih bikov. Znamenje, da se posvečuje še premalo pozornosti do lepih bikov; in tudi mislim, da se malo ali nič upošteva v planinskem ozemlju postava o licenciranju in o licenciranih bikih.

Pripomniti je tudi, da je tudi čas, o katerem se razstave vrše, jako neugoden za planinsko živino, kajti o tem času pride planinska živina šele s planin ali pa še celo ne. Vse naše planine so na splošno v jako slabem stanu in zanemarjene, vsled česar je živina, ko se vrne domu, jako revna, suha in taka, da jo ni niti mogoče primerjati z ono živino, ki biva doma vedno v hlevu. Dasi bi morala priti planinska živina prej v poštev,

kakor ona, ki tiči vedno le v hlevu pri domu, se to živino niti ne upošteva in sicer zato ne, ker se vrše razstave goveje živine o neprimernem času t. j. v jeseni. Da bi se zamogla upoštevati tudi planinska živina, kar bi se tudi moralo zgoditi, vršile naj bi se razstave za govejo živino v planinskem ozemlju spomladi, morda v drugi polovici aprila.

Želeti bi bilo nadalje, da bi nakazal slavni deželni odbor večjo svoto za te razstave, kajti pri marsikateri razstavi ni bila tudi darila vredna živina obdarovana. Morda bi tudi zadostovalo, ko bi obstojala komisija iz manjšega števila članov.

Livek, 14. oktobra 1910.

Simon Hrast.

### **Poročilo o darilih in nagradah,**

ki jih je razdelil goriški deželni odbor žininorejcem na Goriškem o priliki letošnjih razstav goveje živine, vršечih se dne 3. oktobra v Cerknem, dne 4. oktobra v Tolminu, dne 6. oktobra v Kobaridu in dne 7. oktobra v Bovcu.

Na razstavo v Cerknem se je prignalo 50 glav in sicer: 21 bikov, 11 krav in 18 junic in dobili so:

A.) Darila za bike: I. Ciril Rejc iz Šebrelj h. št. 80 — 50 K, II. Obid Franc iz Cerknega h. št. 10 — 30 K in III. Prezelj Florjan iz Zakriža h. št. 15 — 20 K.

Nagrade za bike: Škvarca Franc iz Šebrelj — 10 K, Zajc Peter iz Lasc h. št. 65 — 10 K, Pirih Jakob iz Cerknega h. št. 18 — 10 K, Zajc Andrej iz Pluženj h. št. 35 — 10 K in Štendler Tomaž z Vrha pri Cerknem — 10 K.

B.) Darila za krave: I. Zajc Andrej iz Pluženj h. št. 35 — 60 K, II. Kosmač Anton, župan iz Cerknega — 50 K, III. Seljak Ivan iz Čepļes h. št. 48 — 20 K, IV. Hadalin Valentin iz Zakriža h. št. 14 — 20 K in V. Čelik Anton iz Bukovega h. št. 17 — 20 K.

C.) Darila za junice z dvema stalnima zoboma: I. Zajc Andrej iz Pluženj h. št. 35 — 40 K, II. Zajc Peter iz Lasc h. št. 65 — 30 K, III. Peternel Miha iz Pluženj h. št. 31 — 20 K in IV. Močnik Andrej iz Bukovega h. št. 23 — 15 K.

D.) Darila za junice brez stalnih zob: I. Peternel Filip iz Cerknega h. št. 142 — 40 K in II. Brelih Avgust iz Cerknega h. št. 28 — 30 K.

Razdelilo se je toraj za bike 150 K, za krave 170 K in za junice 175 K; vsega skupaj 495 K.

Na razstavo v **Tolminu** se je priglasilo 82 glav in sicer: 16 bikov, 23 krav in 43 junic in dobili so:

A.) Darila za bike: I. Andrej Trojar iz Trtnika h. št. 4 — 60 K, II. Josip Begus s Porezna h. št. 6 — 20 K, III. Kofol Anton iz Ponikev h. št. 6 — 20 K, IV. Peter Krivec iz Modrej h. št. 6 — 20 K, V. Andrej Brauničar iz Polubin-Prapetno h. št. 17 — 20 K in VI. Tomaž Fon iz Kozaršč — 20 K.

B.) Darila za krave: I. Leban Josip iz Zatoľmina h. št. 1 — 60 K, II. Maligoj Anton iz Volč h. št. 28 — 50 K, III. Jarc Anton iz Polubinja-Prapetno — 40 K, IV. Bizjak Anton iz Podmelca h. št. 47 — 30 K in V. Rejc Neža iz Kneže h. št. 24 — 20 K.

Nagrade za krave: Kovačič Peter iz Idrije na Bači — 10 K, Kragelj Anton iz Polubinja h. št. 68 — 10 K in Sovdat Franc iz Gaberji h. št. 10 — 10 K.

C.) Darila za junice z dvema stalnima zoboma: I. Kavčič Anton iz Lubinja h. št. 14 — 50 K, II. Barbič Robert iz Kozaršč h. št. 15 — 40 K in III. Dobravc Franc iz Kneže — 30 K.

Darila za junice brez stalnih zob: I. Trole Jakop s Kuka — 60 K, II. Bizjak Anton iz Podmelca h. št. 17 — 50 K, III. Maligoj Andrej iz Volč h. št. 106 — 40 K in IV. Kovač Tomaž iz Slapa h. št. 14 — 30 K.

Nagrade za junice: Kragelj Ivan iz Zatoľmina h. št. 4 — 10 K, Kavčič Anton iz Lubinja h. št. 14 — 10 K, Rejc Anton iz Polubinja h. št. 30 — 10 K, Skočir Josip z Volarji h. št. 51 — 10 K in Jelinčič Jakop iz Kozaršč h. št. 15 — 10 K.

Razdelilo se je toraj za bike 160 K, za krave 230 K in za junice 350 K; vsega skupaj 740 K.

Na razstavo v **Kobaridu** se je priglasilo 66 glav in sicer: 14 bikov, 32 krav in 20 junic in dobili so:

A.) Darila za bike: III. Menič Andrej iz Borjane h. št. 37 — 30 K in IV. Gomilšček Josip iz Iderskega h. št. 34 — 20 K.

Nagrade za bike: Špehonja Josip iz Homca — 10 K, Volarič Franc iz Kobarida — 10 K, Hrast Anton iz Livka h. št. 13 — 10 K in Hrast Andrej iz Livka h. št. 109 — 10 K.

B.) Darila za krave: I. Karnel Ivan iz Kobarida h. št. 88 — 50 K, II. Matelič Simon iz Kobarida h. št. 103 — 40 K, III. Perat Miha iz Livka-Perati h. št. 32 — 30 K in IV. Pontar Franc iz Kobarida h. št. 98 — 20 K.

Nagrade za krave: Štih Ivan iz Staregas-la h. št. 28 — 10 K, Sokol Anton iz Smasti h. št. 5 — 10 K, Kranjc Anton iz Svinega h. št. 11 — 10 K in Uršič Andrej iz Sužida h. št. 36 — 10 K.

C.) Darila za junice z dvema stalnima zoboma: I. Perat Mihael iz Livka-Perati h. št. 32 — 40 K, II. Strgar Ignac iz Sužida h. št. 5 — 30 K, III. Mažera Josip iz Livka h. št. 5 — 20 K in IV. Špelonja Josip iz Homca — 15 K.

Darila za junice brez stalnih zob: I. Uršič Anton iz Kobarida h. št. 2 — 40 K, II. Šturm Ivan iz Livka-Šturmi h. št. 79 — 30 K, III. Uršič Ivan iz Kobarida h. št. 96 — 20 K in IV. Volarič Franc iz Kobarida h. št. 79 — 15 K.

Nagrade za junice: Breška Andrej iz Sužida h. št. 8 — 10 K in Kur nčič Anton iz Iderskega h. št. 56 — 10 K.

Razdelilo se je toraj za bike 90 K, za krave 180 K in za junice 230 K; vsega skupaj 500 K.

Na razstavo v **Bovcu** se je priguhalo 47 glav in sicer: 9 bikov, 19 krav in 19 junic in dobili so:

A.) Darila za bike: I. Strgulc Andrej iz Bovca h. št. 110 — 30 K in II. Kavs Anton iz Plužnji h. št. 37 — 20 K.

Nagrade za bike: Miha Muznik iz Srpence — 10 K.

B.) Darila za krave: I. Jonko Leopold iz Bovca — častni diplom I. vrste, II. Kavs Anton iz Plužnji h. št. 37 — 30 K in Ostan Izidor iz Bovca h. št. 123 častni dipom III. vrste.

Nagrade za krave: Kenda Franc iz Dvora h. št. 52 — 10 K, Kravanja Marija iz Bovca h. št. 176 — 10 K, Kravanja Ivan iz Čezsoče h. št. 82 — 10 K, Klavora Anton iz Dvora h. št. 33 — 10 K, Kenda Andrej iz Bovca — 10 K in Kutin Andrej iz Čezsoče — 10 K.

C.) Darila za junice: Kenda Josip iz Dvora h. št. 28 — 30 K in Mišič Franc iz Dvora h. št. 46 — 20 K.

Nagrade za junice: Komac Josip iz Dvora h. št. 10 — 10 K, Černuta Ferdinand iz Bovca h. št. 284 — 10 K, Šuler Andrej iz Bovca — 10 K, Sovdat Alojzija iz Bovca — 10 K in Lajler Andrej iz Bovca — 10 K.

Razdelilo se je toraj za bike 60 K, za krave 90 K in za junice 100 K; vsega skupaj 250 K.

Livek, dne 11. oktobra 1910.

Simon Hrast.



Odb. št. 11633/10.

Gorica, 4. decembra 1910.

## Okrožnica

vsem občinskim zastopom dežele.

Kakor se je že naglasilo v državnem zakoniku št. 148, iz leta 1910 se bo vršil v tem letu o priliki ljudskega štetja tudi natančen popis živine po stanju z dne 31. decembra 1910.

Popolno poznanje stanja živine je neobhodno potreben predpogoj, da se bo lahko racijonelno in primerno razpravljalo vprašanje glede pospeševanja živinoreje, izkoriščanja živine in zalaganja večjih mest z mesom.

Naravno je torej, da javni vladni činitelji in deželni odbor smatrajo vseskozi natančno štetje živine kot stvar največje važnosti.

Kmečkemu ljudstvu se torej priporoča, naj uvažuje da je v prvi vrsti v njegovem lastnem interesu, ako poda organom, ki so jim naročena poizvedovanja, natančne in obširne informacije o stanju živine zlasti ker c. kr. poljedelsko ministerstvo v svojem odloku z dne 8. oktobra 1910 št. <sup>39532</sup> <sub>1091</sub> formalno in izrecno izjavlja, da v tem pogledu podane napovedbe ne bodo mogle nikdar, kot se od nekaterih strani krivo domneva, služiti za podlago kateremkoli si bodi zvišanju davka.

Nalaga se zatorej občinam, da pojasne na najprimernejši način kmečkemu ljudstvu pričujočo okrožnico, ki jo je kar najobširnejše objaviti.

Deželni odbor.

Deželni glavar:

**PAJER** l. r.

C. kr. okrajno glavarstvo.  
Štev 22012.

Gorica, dne 17. nov. 1910,

## Okrožnica

vsem županstvom polit. okraja goriškega.

Že več časa oboleva plemenska goveja žlvina, posebno krave, na nalezljivem kroničnem nožničnem kataru.

Bolezen se v svojem pričetku težko spozna; pri kravah, ki bolelaho vže delj časa na gori omenjenem kataru, se opazi na nožnični kožici večja rudečica in iztekanje rumene, večkrat tudi krvave sluze (goste tekočine).

Posebno znamenje pa je, da se čutijo pri otipanju na nožnični sluznici mesena zruca prosene velikosti.

Ker provzročča nožnični katar predčasne porode in nerodovitnost živali, se županstvom v interesu živinoreje nalaga, naročiti predsedništvom krajnih živinskih zavarovalnic proti nezgodam, naj posvetijo vso svojo pozornost tej bolezni, ter opozoriti lastnike obolelih živali, naj se poslužujejo živinozdravniške pomoči.

Županstvom se tudi nalaga, naznaniti semkaj vsak slučaj te bolezni, ki bi se pojavil v občini ter opisati tudi način, kako se na tem kataru obolela žvina leči.

Za morebiti potrebna pojasnila, oziroma radi zdravniškega lečenja se morejo posamezni živinorejci obračati tudi osebno do tukajšnjega uradnega živinozdravnika.

C. kr. dvorni svetovalec :

**ATTEMS** l. r.





## Na novo priglašeni udje „Goriškemu kmet. društvu“.

- |  |   |
|--|---|
| 1. Štrancar Ivan — Planjna 11<br>pri Vipavl.         | 11. Grilanc Franc — Salež 25 —<br>Prosek.         |
| 2. Kmetijska šola — Gorica.                          | 12. Prinčič Josip — Medana 5 —<br>Biljana.        |
| 3. Gioitti & Salvattera — Gorica.                    | 13. Fornazarič Alojz — Šempas<br>152.             |
| 4. Bratina Franc — Sv. Tomaž<br>51 — Sv. Križ-Cesta. | 14. Remec Josip — Osek — Šem-<br>pas.             |
| 5. Rovtar Jožef — Sv. Tomaž 47<br>— Sv. Križ-Cesta.  | 15. Birsa Ivan — Sv. Katarina<br>269 — Rihenberg. |
| 6. Komel Anton — Kronberg 6<br>Solkan.               | 16. Peršolja Miha — Podsabotin<br>29.             |
| 7. Furlan Josip — Mavhinje 19<br>Kostanjevica.       | 17. Kamušič Ivan — Kožbana.                       |
| 8. Komel Jakob — Kronberg 14.                        | 18. Peršolja Franc — Kojsko 133.                  |
| 9. Tavčar Franc — Kreplje 24<br>— Dutovlje.          | 19. Cej Katarina — Staragora —<br>Gorica.         |
| 10. Bratina Kristjan — Bovec.                        |   |

